

Gemeenteraad van Hengelo
Postbus 18
7550AA Hengelo

Gemeente Hengelo

Postbus 18
7550 AA Hengelo

Onderwerp	Zaaknummer	Uw kenmerk	Datum
Zienswijze omgevingsvisie Provincie Overijssel	3929481		1 juli 2025

Geachte leden van de raad,

Wij informeren u hierbij dat het college een zienswijze heeft ingediend op de conceptversie van de Provinciale Omgevingsvisie Overijssel.

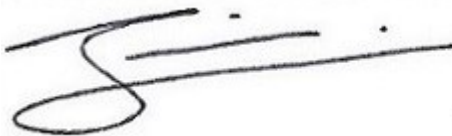
Deze zienswijze is ingediend namens de vijf grootste steden in Overijssel: Deventer, Zwolle, Almelo, Enschede en Hengelo. Door deze gezamenlijke reactie willen wij het belang benadrukken van een sterke stedelijke inbreng bij de toekomstige ruimtelijke opgaven binnen onze provincie.

Daarnaast is er, naast de bovengenoemde gezamenlijke zienswijze, ook een aanvullende zienswijze ingediend in nauwe samenwerking met de gemeente Enschede. In deze zienswijze gaan wij dieper in op de tekst van de omgevingsvisie en de gewenste aanpassingen.

Beide zienswijzen zijn als bijlage toegevoegd aan deze brief ter kennisname.

Wij houden u uiteraard op de hoogte van het verdere proces en eventuele vervolgacties naar aanleiding van de behandeling van de zienswijzen door de provincie.

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Hengelo,
de secretaris, de burgemeester,

De heer J. Eshuis

De heer S.W.J.G. Schelberg

Vermeld altijd het zaaknummer als u contact opneemt met de gemeente.

Bezoekadres
Burgemeester van der
Dussenplein 1

E-mailadres
gemeente@hengelo.nl
Telefoonnummer
14-074

Gedeputeerde Staten van Overijssel
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

DATUM
1 juli 2025

ONS KENMERK
2500018812

BEHANDELD DOOR
T. Brughuis

ONDERWERP

Zienswijze Ontwerp Omgevingsvisie Overijssel voor en met Elkaar en Omgevingsverordening
namens de vijf grote steden van Overijssel

Geacht College van GS,

Op 24 september 2024 reageerden wij als vijf steden op de 80% versie van uw ontwerp Omgevingsvisie. In onze reactie gingen wij in op vijf belangrijke elementen: de relatie met de nationale opgaven, de te verwachten ruimtevraag, de noodzakelijke integrale sturing, de kracht van verbindingen en de brede welvaart in kernen en steden. We deden dit vanuit het perspectief van de drie Regionale verstedelijkingstrategieën en de positie van de steden daarin. We zien dat in de ontwerp-Omgevingsvisie de verstedelijkingsstrategieën sterker zijn gepositioneerd en de centrale rol van de steden daarin krachtiger is verwoord met daarbij de aandacht op de opgaven. U onderschrijft dat en biedt nu in uw visie de mogelijkheid dat daarvoor in de toekomst ook ruimte nodig is buiten de bestaande stad, mits goed gemotiveerd, wat wij vanzelfsprekend van harte onderschrijven. Ook zien we mogelijkheden voor maatwerk en uitgangspunten voor afwegingsruimte.

Waar een opgave landt, wordt ingevuld met de redeneerlijn. Zowel in uw visie, als in de verordening neemt de redeneerlijn een centrale plaats in. We hebben daarover al meermaals bestuurlijk met elkaar gesproken, wat we erg op prijs stellen. De toezegging om van de drie verstedelijkingsstrategieën een Programma te maken in de zin van de Omgevingswet ondersteunen we van harte, maar neemt onze zorgen over de toepassing van de redeneerlijn niet weg vanwege de nevenschiktheid van de verschillende programma's. De vraag is welk comfort en welke zekerheid de redeneerlijn ons aan de voorkant biedt en hoe dit zich verhoudt tot bestuurlijke afspraken tussen regio's en/of gemeenten en de provincie Overijssel.

In het vervolg van onze brief gaan we hierop nader in en doen we ook concrete voorstellen. Ook maken we nog een enkele opmerking over brede welvaart.

Verbreiding van de redeneerlijn

De steden willen samen met u blijven werken aan de concrete uitwerking van de nationale-, regionale, - en lokale opgaven voor wonen, werken, energie, mobiliteit, klimaat en (stedelijke) voorzieningen, mede ook als onderdeel van het Dagelijks Stedelijk Systeem. Met elkaar zijn we nu al succesvol met de huidige verstedelijkingsstrategie van de regio Zwolle en de in ontwikkeling zijnde strategieën voor de regio Stedendriehoek en de regio Twente.

Het gaat er nu om de randvoorwaarden te creëren om succesvol te blijven in de aanpak en uitvoering van de verstedelijkingsstrategieën. Dat vraagt wat ons betreft om een aanpassing van de redeneerlijn ter versterking van de integraliteit en de gewenste snelheid. Het gaat ons hierbij specifiek om het opheffen van de opdeling tussen het 'of -waar-hoe' van een opgave zoals dat beschreven is in de Omgevingsvisie (o.a. bijlage 3) en neergelegd is in de Omgevingsverordening (afdeling 4.14).

In het vervolg gaan we daarop verder in.

Integrale redeneerlijn

Als overheden werken we samen aan de Verstedelijkingsstrategieën (kwantitatief en kwalitatief). Dat doen we integraal en samen met alle partners. Uw ontwerp-Omgevingsvisie bestaat weliswaar uit gebiedsprofielen, leidende principes en een redeneerlijn, maar thema's en bijbehorende opgaven zijn niet altijd met elkaar in verband gebracht en sectoraal geordend. Onze Verstedelijkingsstrategieën stralen juist bij uitstek integraliteit uit. Onze wens is dan ook om verstedelijking beter te borgen als vehikel waar integrale afwegingen zijn of worden gemaakt. Daarnaast stellen we voor in de Omgevingsvisie (en daarmee ook in de Verordening) op te nemen dat als Verstedelijkingsstrategieën zijn opgesteld, uitgewerkt en (lokaal) zijn vertaald, dat de redeneerlijn dan in feite een gegeven is als het om de afweging over de locatiekeuze gaat. Vanzelfsprekend zal in het vervolg bij de juridische verankering in het Omgevingsplan de redeneerlijn gemotiveerd moeten worden, alleen kan deze dan niet tot een andere uitkomst leiden. Volgens ons is het dan in ieder geval noodzakelijk dat in het kader van het 'OF' bij de generieke beleidskeuzes (pagina 152) de verstedelijkingsstrategieën bij naam worden genoemd en dat dit ook in de tekst van de Omgevingsvisie terugkomt.

Verder zijn we van mening dat de redeneerlijn niet op zichzelf staat als het gaat om de 'waar' vraag en dat aan het antwoord op deze vraag het meeste gewicht wordt toegekend in de verordening. Het gaat naar onze mening juist om de verbinding tussen het 'of' (vooral als het gaat om de urgentie/behoefte en integrale afweging van een opgave), het 'waar' en het 'hoe' (omdat ook dit een afwegingsaspect is als het gaat om integraliteit, brede welvaart en de investeringskracht/innovatie van/op een locatie). Het betreft naar onze mening één samenhangende ruimtelijke afweging die ons helpt om maatschappelijk verantwoordelijke keuzes te maken. We twijfelen eraan of de huidige beschrijving van de redeneerlijn deze waarborg voor integraliteit biedt.

Gelet hierop vragen we u ook nog eens kritisch te kijken naar mogelijke tegenstrijdigheden voor verstedelijking vanwege de sectorale opgaven die u in uw visie noemt en ook op kaart zet. De stedelijke opgave zoals wonen en werken moeten daarentegen hun plek gaan krijgen via de redeneerlijn en zijn niet op de verschillende kaarten geduid, terwijl juist op wonen en werken een grote maatschappelijke urgentie ligt en dus in feite op kaart ook een duiding zouden moeten krijgen.

De redeneerlijn in de verordening

We zijn van mening dat niet alle 'bewijslast' (redeneerlijn en gebiedskenmerken, etc.) stringent in de verordening opgenomen moet worden. Er is daarnaast sprake van een veelheid van criteria (regels). We pleiten dan ook voor een vereenvoudiging daarvan en het schrappen van regels. Ons voorstel is dan ook in afdeling 4.14 van de verordening artikel 4.122 als volgt te formuleren:

“Omgevingsplannen bevatten een onderbouwing waaruit blijkt dat nieuwe ontwikkelingen zijn afgewogen op een wijze die aansluit bij de provinciale redeneerlijn, zoals deze is beschreven in paragraaf 3.6 en uitgewerkt in bijlage 3 van de provinciale omgevingsvisie”. De overige leden 2 t/m 6 kunnen dan naar onze mening vervallen.

Daarnaast vragen we u om in artikel 4.122 een expliciete clausule op te nemen waarin de toepassing van de redeneerlijn proportioneel wordt gemaakt aan de aard en ruimtelijke impact van het initiatief. *Hierbij ligt ook een relatie wat precies als een provinciaal belang gezien moet worden dat rechtvaardigt of al dan niet regels in de verordening opgenomen zouden moeten worden.* Ook is het wenselijk de afspraken over voorkantsamenwerking juridisch te verankeren in een beleidsregel die direct gekoppeld is aan de instructieregel.

Toets redeneerlijn

We vragen u nog eens goed te kijken naar de externe werking van de redeneerlijn. Vooral over hoe deze zou kunnen worden ingezet door belanghebbenden en of de redeneerlijn nu juist vertragend werkt, of voor snelheid zorgt. Ook is de redeneerlijn op alle (stedelijke) ontwikkelingen van toepassing. Dit brengt een onacceptabel risico op bureaucratische druk met zich mee. Een onderscheid naar locatie, de aard, schaal en omvang van een gebiedsontwikkeling biedt goede handvatten voor vermindering van deze druk. De beoogde vertaling van de redeneerlijn in de instructieregels lijkt verder te botsen met het proces over ‘meer loslaten’ in de voorkantsamenwerking bij het toetsen van nieuwe initiatieven en ingediende aanvragen, waarover we ook met u in gesprek zijn.

Tot slot nog een enkele opmerking over de in de omgevingsverordening opgenomen instructieregels over het behoud van respectievelijk bedrijfskavels met hoge milieucategorieën (HMC) en watergebonden bedrijfskavels. Wij staan achter de redenen hiervoor. Niettemin zien wij graag een nuancering daarop, omdat we nu als gemeenten de regie dreigen te verliezen op de ruimtelijke ordening van bedrijventerreinen. We zien graag bij beide instructieregels een afwijkmogelijkheid toegevoegd worden, waarin aan gemeenten beleidsvrijheid gegeven wordt.

Brede Welvaart: maak ruimte voor maatwerk

U stelt terecht dat er grote verschillen in (ervaren) brede welvaart in Overijssel zijn. Niet alleen tussen stad en platteland maar ook tussen steden onderling. We roepen u op om voor de onderdelen sociale kwaliteit en gezondheid maatwerk toe te passen. Dat past ook binnen het kader van Elke Regio Telt en het bijbehorende uitgangspunt om ook achterstanden weg te werken. En daarbij past een aanpak voor de kwetsbaarste in onze provincie; gericht op bestaanszekerheid en gezondheid. We zien daarvoor goede samenwerkingsmogelijkheden met u op het gebied van verduurzaming en herstructurering.

Tot slot

Ook wij zijn op zoek naar de beste weg om samen met u; voor én met elkaar Overijssel verder vorm te geven en verder te ontwikkelen in lijn met de nationale opgaven waarvoor we ons gezamenlijk gesteld zien. Wij willen graag met u zoeken naar de juiste formuleringen van beleid en regels en de juiste positionering van onder andere de redeneerlijn als integraal instrument in de Omgevingsvisie en de Omgevingsverordening.

Namens Burgemeester en Wethouders van,

Almelo, Jan Martin van Rees, wethouder Wonen en Ruimtelijke Ordening

Deventer Lars Wijnhoud, wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Omgevingswet

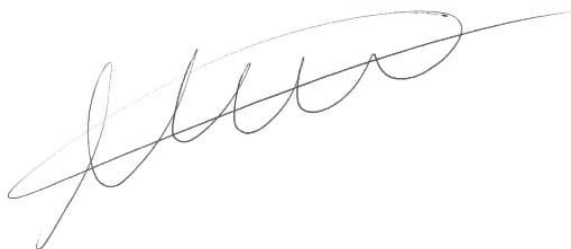
Enschede Malkis Jajan, wethouder Stedelijke ontwikkeling en Wonen, Economie en Cultuur

Hengelo, Gerard Gerrits, wethouder Ruimtelijke Ordening, Wonen en Economie

Zwolle, Gerdien Rots, wethouder Ruimtelijke Ontwikkeling en Mobiliteit

College van GS Overijssel
Postbus 10078
8000 GB ZWOLLE

POSTADRES
Gemeente Enschede
Postbus 20
7500 AA Enschede

BEZOEKADRES
Stadskantoor
Hengelsestraat 51

TELEFOON
14 053

DATUM
1 juli 2025

ONS KENMERK
2500018804

ZAAKNUMMER

BEHANDELD DOOR
J.F.A. Ruiter

PAGINA
1 van 11

UW BRIEF VAN

UW KENMERK

TELEFOON NR.
06 - 23 59 55 81

ONDERWERP
Zienswijze POVI en POVO

Geachte college van GS Overijssel,

Hierbij geven wij, mede namens het college van de gemeente Hengelo, onze zienswijze op uw ontwerp Omgevingsvisie Overijssel "Voor en met Elkaar" en het daar op gebaseerde ontwerp actualisatie Omgevingsverordening 2026.

Deze zienswijze is aanvullend op de zienswijze die wij u, samen met de gemeenten Zwolle, Deventer, Hengelo en Almelo, hebben gestuurd.

We hebben onze reactie opgesplitst in

1. Een zienswijze op de ontwerp Provinciale Omgevingsvisie (in het vervolg POVI)
2. Een zienswijze op het ontwerp actualisatie provinciale omgevingsverordening 2026 (in het vervolg POVO)

Wat betreft de reactie op de POVI maken wij nog onderscheid tussen

- a. Verzoeken om aanpassingen in de tekst door te voeren
- b. Punten die wat ons betreft kunnen / moeten worden meegenomen bij het verder samen werken aan uitwerkingen, bijvoorbeeld in programma's

Wat betreft bovenstaand punt b. gaan wij er van uit dat er – zoals in het overleg d.d. 8 mei 2025 toegezegd – van de drie verstedelijkingsstrategieën een programma in de zin van de Omgevingswet wordt gemaakt. Belangrijk voor programma's is dat er in de POVI tekst duidelijke 'haakjes' zijn te vinden.

In algemene zin zijn wij van mening dat de beleidsuitgangspunten uit de POVI 'te veel en te enthousiast' zijn vertaald in (juridische) instructieregels in de POVO. Ook vanuit het gegeven dat wij als gemeenten zelf ook (ruimtelijk) beleid hebben op- en vastgesteld en daarover met u afspraken zijn gemaakt. Afspraken die uitgaan van vertrouwen in elkaar. Bijvoorbeeld over (voorkant)samenwerking.

Met name de consequenties voor Enschede en Hengelo van de voorgestelde instructieregels in de POVO over het behoud van locaties voor haven-gebonden bedrijven en bedrijven in hogere milieucategorieën maakt dat wij daarover op korte termijn nog met u in gesprek willen. Mogelijk dat wij naar aanleiding daarvan onze zienswijze m.b.t. die thema's nog wensen aan te vullen na sluiting van de zienswijzentermijn. Wij rekenen op uw begrip voor die situatie en op het door u stellen van een redelijke termijn voor eventuele aanvulling van onze zienswijze.

Onze reactie op de ontwerp Provinciale omgevingsvisie (POVI)

Zoals in de zienswijzenbrief van de vijf steden aangegeven zien wij dat onze gezamenlijke reactie van 24 september 2024 voor een belangrijk deel terug in de ontwerp POVI. De steden waaronder Enschede en Hengelo hebben een grotere en sterkere positionering gekregen in de toekomstige ontwikkeling van de te onderscheiden regio's. In ons geval Twente. Hoewel soms anders verwoord zijn ook de leidende principes uit de POVI in onze (ontwerp) omgevingsvisie Enschede en Hengelo terug te vinden. Dit geldt ook voor de rode draden die u koppelt aan brede welvaart.

Over het toepassen van de leidende principes uit de POVI via de redeneerlijn en de vertaling daarvan in de POVO verschillen wij van inzicht. Wij verwijzen hiervoor naar onderstaande punten en naar onze gezamenlijke zienswijzenbrief met Deventer, Zwolle, Hengelo en Almelo. Hieronder geven wij per thema aan waar naar onze mening aanpassingen en toevoegingen in de POVI nodig zijn. Aanvullend doen wij suggesties voor onderwerpen die kunnen / moeten worden meegenomen in de verdere samenwerking aan bijvoorbeeld programma's.

(Interactieve, digitale) kaarten POVI en POVO

We beginnen echter met een opmerking over de (interactieve, digitale) kaarten. In de (interactieve, digitale) kaarten (o.a. "Gebiedsaanwijzing bebouwd gebied" en "Grote stad ((boven)regionale verstedelijking)") zijn onze gebiedsontwikkelingen - zoals opgenomen in onze eigen (ontwerp-)omgevingsvisies - niet allemaal opgenomen. Gebiedsontwikkelingen waarover wij met u al in gesprek zijn geweest. Waar nodig leidt dit ook tot aanpassingen van de visiekaart in de POVI. De kaarten moeten dus nog geactualiseerd worden. Zeker ook met het oog op het feit dat de spoorzone Hengelo – Enschede (SHE) recent door het rijk is aangewezen als grootschalige woningbouwlocatie.

- Verzoek om in overleg met ons de (digitale) kaarten aan te passen

- **Economie**

- In paragraaf 6.8. pagina 125 staat *"We gaan zuinig om met de voorraad van watergebonden kavels door deze te behouden voor watergebonden bedrijven."* Uw idee is om hier aparte instructieregels voor op te nemen. Wij hebben eerder ambtelijk al contact hierover gehad en aangegeven dat van de harde eis dat watergebonden kavels moeten worden behouden afgeweken moet kunnen worden, dat dit niet in beton gegoten moet worden en dat de regie bij de gemeenten moet blijven.
 - Wij verzoek u om de tekst aan te passen in: *"We gaan zuinig om met de voorraad van watergebonden kavels door deze te behouden voor watergebonden bedrijven. Met moverende redenen kan hierop worden afgeweken."*
- Wij vragen om meer aandacht in de POVI voor de urgentie en opgave om bestaande bedrijventerreinen te intensiveren/herstructureren om zo extra werkruimte te realiseren. Nu gaat het met name bij bedrijventerreinen over duurzaamheid, klimaatadaptatie en groen. Voldoende en kwalitatief goede werkruimte is essentieel voor zowel doorschuifruimte en economische waarde van terreinen als voor verdere verstedelijking en een goede balans tussen wonen en werken.
 - Verzoek om tekst in onder andere paragraaf 6.8 hier op aan te vullen / passen
- We onderkennen samen het belang intensivering en herstructurering van bestaande bedrijventerreinen, maar wat betreft de uitvoering loopt het vaak vast in de financiering. Hier ligt – naast het Rijk en gemeenten – ook een belangrijke rol voor de provincie. Een voorstel van onze kant: vergroot de impact van regionale ontwikkelmaatschappijen en/of stel investeringsgeld beschikbaar t.b.v. herstructurering verouderde terreinen.
 - Meennemen in samenwerken aan verdere uitwerkingen
- Er zijn middelen beschikbaar t.b.v. het proces om te komen tot duurzame bedrijventerreinen (o.a. klimaatadaptatie, groen etc.). Maar hoe gaan we de fysieke projecten die voortkomen uit die processen daadwerkelijk financieren? Op meerdere bedrijventerreinen in Enschede en Hengelo lopen we tegen de financiering van de (ruimtelijke) plannen aan. Dit belemmert het proces om bedrijventerreinen daadwerkelijk te verduurzamen en te komen tot een goed functionerende PPS. Het beschikbaar stellen van zowel proces- als investeringsgeld door de provincie (en het rijk) helpt bij het realiseren van duurzame bedrijventerreinen in Overijssel.
 - Meennemen in samenwerken aan verdere uitwerkingen
- We missen – ook gegeven de maatschappelijke opgaven waar we voor staan - het belang van en de strategie om de Overijsselse innovatieve ecosystemen, zoals het med- en chiptechcluster in Twente, te versterken. Deze zijn van belang voor het verdien- en aanpassingsvermogen van de nationale, provinciale en regionale economie en de daarmee ook voor de aanpak van de maatschappelijke opgaven die spelen. Welke rol – naast Rijk en gemeenten – ziet de provincie voor zich, wat kan de provincie ruimtelijk bijdragen / betekenen?
 - Meennemen in samenwerken aan verdere uitwerkingen

- **Mobiliteit**

- Wij constateren een discrepantie In de POVI: we willen met zijn allen de dorpen en steden vormgeven conform het zogenaamde STOMP principe, meer ruimte voor lopen en fietsen en leefbaarheid. Doorgaand autoverkeer moet daarvoor buitenom rijden, via de hoofdwegen. In de POVI staat dat we het regionale verkeer niet via de corridors mogen laten rijden. Maar juist deze corridors zijn van essentieel belang voor de dagelijkse pendel in Twente.
 - De tekst in de POVI dient daarop te worden aangepast.
- In de POVI is onvoldoende aandacht voor verbindingen vanuit Twente naar andere gebieden. Treinverbindingen zijn nu al laagfrequent en het netwerk wordt steeds kleiner.
 - De POVI moet daar in de tekst meer richting aan geven ("frequenter en sneller")
- De POVI gaat uit van STOMP als ontwerpprincipe. Daar hoort voor het gebruik ook de betaalbaarheid bij, gezien vanuit het dagelijkse netwerk. Dit zou in het Regionaal Mobiliteitsplan (RMP) van de provincie verder moeten worden uitgewerkt.
 - Meennemen in samenwerken aan verdere uitwerkingen
- De visie mag meer handen en voeten geven aan een soepele overgang van stad naar landschap. Vanuit wonen wordt daar wel een poging toe gedaan, hoe we op die scharnierpunten mobiliteit gaan vormgeven ontbreekt.
 - Meennemen in samenwerken aan verdere uitwerkingen

- **Water en bodem**

- In paragraaf 2.6 staat *"Daarom moet in de verstedelijkingsstrategie in Twente de waterbeschikbaarheid in brede zin als belangrijke opgave worden meegenomen."* Hier zijn wij het mee eens. Graag zouden we ook zien dat opgenomen wordt wat we daar volgens u met elkaar voor moeten doen.
 - Meennemen in samenwerken aan verdere uitwerkingen
- In paragraaf 3.3, pagina 70 staat bij *"meer rekening houden met extremen"*, dat *"Waterschappen hebben met klimaatstresstesten kennis over de effecten van weersextremen verkregen."* Dat is ongetwijfeld zo, maar dat geldt zeker ook voor gemeenten. We missen hier en daar nog wel de gemeente als kennishouder van het bodem en watersysteem. Zeker in bestaand stedelijk gebied. Nu lijkt het alsof het waterschap daar de enige in is en dat is niet zo.
 - Verzoek waar nodig en relevant de gemeente als kennishouder water en bodem toe te voegen.
- In paragraaf 3.3. staat *"Daarom gaan we bodemafdekking, vergraven en extra verontreinigen van de bodem tegen."* Het beperken van bodemafdekking is een goed streven. Bij (binnen)stedelijke ontwikkelingen is dit echter volgens ons onmogelijk.
 - Verzoek om de tekst hier op aan te passen.

- In paragraaf 6.1 pagina 102 staat: *“Gemeenten en initiatiefnemers vragen om bij renovatie of herbouw van bestaande bebouwing en infrastructuur op kwetsbare plekken de locatie of het ontwerp te heroverwegen. Is deze functie op deze plek naar de toekomst toe nog wel te handhaven? Klimaatadaptief bouwen wordt de standaard.”*

- Verzoek om aan te geven welke rol de provincie hier voor zich zelf ziet. Hoe draagt u hier zelf in en/of aan bij?

- **Energie**

- De ruimtelijke implicaties van de provinciale energievisie (zelfvoorzienend, waterstofbackbone, energie) moeten duidelijker in de POVI staan. Als voorbeeld: het uitgangspunt van uw provinciale energievisie is dat Overijssel grotendeels zelfvoorzienend zal zijn in haar energievraag. Dit betekent een forse toename in de opwek van elektriciteit.

- Verzoek om de tekst hier op aan te passen.

- *Op pagina 39 schrijft u “In onze provincie kiezen we ervoor om een deel van onze energievraag richting 2050 te voorzien met andere soorten energiesoorten dan elektriciteit. We gaan werken aan een grotere bijdrage vanuit warmte, biogas en waterstof. Hiermee beperken we de druk op ons elektriciteitssysteem en verminderen we onze afhankelijkheid van één soort energie.*

De elektriciteitsvraag zal in de toekomst echter enorm stijgen. Om deze stijging iets af te vlakken zal er optimaal gebruik gemaakt (moeten) worden van warmtebronnen en groen gas. Er is dus sowieso veel meer netwerk nodig. Ook infrastructuur voor waterstof: om tegemoet te komen aan hoge energievraag van ondernemers maar ook als back-up en aanvulling op de warmtebron(en) van de (toekomstige) warmtenetten.

- Verzoek om de tekst hier op aan te passen.

- Visiekaart energie (blz12) is heel eenzijdig, gaat over huidig beleid. Hier ook de netwerken intekenen en de voorziene uitbreidingen van het e-net (zie netvisie van Tennet), de beoogde waterstof backbone, geothermie - potentie etc.

- Verzoek om de kaart hier op aan te passen.

- Pagina 102 De omgevingsvisie geeft een doorkijk tot 2050. In 2050 is er een reductie van broeikasgassen van 100% t.o.v. 1990. En worden er geen fossiele brandstoffen meer gebruikt. Ambitie moet veel steviger!

- Verzoek om de tekst hier op aan te passen.

- Pagina 102 toevoegen ambitie: het uifaseren van het gebruik van fossiele brandstoffen.

- Verzoek om de tekst hier op aan te passen.

- Pagina 106: bij energiebesparing ook de inwoners / huishoudens noemen

- Verzoek om de tekst hier op aan te passen.

- **Verstedelijking en wonen**

- Paragraaf 2.7: In het tekstblok aan het begin graag als uitgangspunt toevoegen dat de bovenlokale en -regionale groei (vooral) in de 5 grote steden plaats vindt
 - Verzoek om de tekst hier op aanpassen / aan te vullen.
- Paragraaf 2.7: u schrijft dat *"de vraag naar woningen gaat over woningen over verschillende prijssklassen en voor verschillende doelgroepen"*. Het gaat hier ook om het fair share principe van de regionale verdeling van aandachtsgroepen en sociale huurwoningen.
 - Verzoek om de tekst hier op aan te passen / aan te vullen.
- Paragraaf 2.7: gesteld wordt dat de gemeenten voor zowel de bedrijventerreinen als de woningbouwopgave onderling programmeringsafspraken maken. Welke rol ziet u voor u zelf hierin weggelegd?
 - Verzoek om uw eigen rol hier nader te duiden.
- Paragraaf 2.7: u schrijft dat *"het rijk kansen ziet voor een schaaalsprong in Twente."* Volgens ons ziet u deze ook. Recent is de spoorzone Hengelo – Enschede (SHE) door het rijk als nieuwe grootschalige woningbouwlocatie aangewezen.
 - Verzoek om de tekst hier op aan te passen / aan te vullen.
- Paragraaf 2.7: u schrijft *"door het toevoegen van nieuwe woon- en werkmilieus willen we talent een plek geven en voor Twente behouden."* Het gaat hier niet alleen om behouden maar ook om aantrekken. Aantrekken van talent, werknemers en bedrijven.
 - Verzoek om de tekst hier op aan te passen / aan te vullen.
- Paragraaf 2.7.: u schrijft dat *"buiten het bestaand bebouwd gebied ook andere opgave vragen om ruimte."* Dit geldt ook voor binnen bebouwd gebied.
 - Verzoek om de tekst hier op aan te passen / aan te vullen.
- Paragraaf 2.7: u zet in op het behoud van bedrijventerreinen met hogere milieu categorieën (3,4 en 5). Wij wijzen u er op dat in de nieuwe VNG-handreiking er geen sprake meer is van de indeling in milieucategorieën 1 t/m 5 (zie verder onze reactie op de POVO instructieregels werklocaties)
 - Verzoek om de tekst hier op aan te passen / aan te vullen.
- Paragraaf 6.6.: als een basisuitgangspunten hanteert u onder andere dat aanvullende bovenregionale groei wordt opgevangen in de grote steden en dat onder voorwaarden in regionale afspraken kan worden afgesproken dat een kern meer kan bouwen dan de lokale behoefte. Wat verstaat u onder aanvullend? En op welke voorwaarden doelt u?
 - Verzoek om dit in de tekst nader te verduidelijken.

- In paragraaf 6.7 schrijft u dat u bij het bouwen van woningen ook kijkt naar de juiste doelgroep. Wat ons betreft gaat het hier ook om de regionale spreiding en verdeling van aandachtsgroepen en sociale huur.
 - Verzoek om de tekst hier op aan te passen / aan te vullen.

- In paragraaf 6.7. schrijft u *“Conform de interbestuurlijke afspraken hanteren Overijsselse overheden en partners bij het realiseren van nieuwbouwwoningen de principes van 30% sociale huurwoningen, 40% betaalbare en middenhuur en 30% duurdere koop- en huurwoningen. Deze afspraak geldt op gemeenteniveau. Dit betekent dat gemeenten dit een plek geven in hun totale woningbouwprogrammering, ook in relatie tot de bestaande woningvoorraad. Per project kan een afweging worden gemaakt welk programma passend is. We leggen dit periodiek vast in de woonafspraken met gemeenten.”*

Voor de regio Twente geldt echter dat alle gemeenten in de regio Twente het 30-40-30 principe hanteren als basis voor het lokale beleid, de prestatieafspraken en als uitgangspunten bij plan- en gebiedsontwikkelingen. Binnen de kaders van de (aankomende) wet Versterking regie volkshuisvesting is er ruimte voor maatwerk binnen de betaalbaarheidsverdeling, voor gemeenten waar het aandeel sociale huur in de huidige woningvoorraad hoger is dan het landelijk gemiddelde. In onderbouwde gevallen kunnen deze gemeenten van het aandeel van 30% sociale huur afwijken. Dit kan zolang ze, door minstens 40% van de nieuwe woningen te richten op middeninkomens (betaalbare koop en middenhuur), de totale beschikbaarheid van betaalbare woningen (70%) op regioniveau voldoende waarborgen.

 - Verzoek om de tekst hier op aan te passen / aan te vullen.

- In paragraaf 6.7. schrijft u *“Onder voorwaarden kan in de verstedelijkingsstrategieën en de sectorale afspraken voor bijvoorbeeld wonen en bedrijvigheid worden afgesproken zodat een kern meer kan bouwen dan de lokale behoefte, mits: het in de regionale functie een toegevoegde waarde heeft (kwantitatief of kwalitatief) en dat het is een pre als gemeenten hebben nagedacht over de woningbouwprogrammering in de kleine kernen.”*
 - Wij vragen om verduidelijking wat u verstaat onder ‘onder voorwaarden’ en vinden dat de gemeenten gezamenlijk moeten hebben nagedacht over woningbouw in de kleine kernen. Verzoek om de tekst hier op aan te passen.

Onze reactie op de ontwerp Provinciale omgevingsverordening (POVO)

In de gezamenlijke zienswijzenbrief van de 5 steden geven wij onze zienswijze op de door u voorgestelde vertaling van de redeneerlijn in de ontwerp-actualisatie POVO. In die zienswijze wordt ook een aanpassingsvoorstel gedaan.

Dit voorstel betekent dat gemeenten moeten onderbouwen dat een initiatief niet in strijd is met provinciale belangen. Het voorkomt echter dat de onderbouwingen voer voor juristen worden, leiden tot veel juridische procedures en daarmee voor onnodige en onwenselijke vertraging van projecten zorgt. Het biedt gemeenten daarnaast tevens voldoende beleidsvrijheid en maatwerkmogelijkheden om op basis van het afwegingskader in hun eigen omgevingsvisie – die als het goed is in lijn is met de redeneerlijn in de provinciale omgevingsvisie – op een passende wijze deugdelijk te onderbouwen. En dat geeft weer blijk van vertrouwen van u naar ons.

Daarnaast zijn er voor ons wat betreft de POVO nog drie zaken belangrijk, namelijk:

- 1) De instructieregels voor ruimtelijke kwaliteit;
- 2) De instructieregels voor werklocaties;
- 3) De instructieregels voor de bossenstrategie;
- 4) Water en bodem sturend, aanpassing art. 4.13

- 1) **Instructieregels Ruimtelijke kwaliteit**, aanpassing art. 4.10, 1^e lid: *"In omgevingsplannen worden de normerende uitspraken en de richtinggevende uitspraken in acht genomen die de catalogus Gebiedskenmerken doet over gebieden die in dat omgevingsplan zijn opgenomen."* Wat verstaat u onder 'in acht nemen'? Wij nemen aan dat hier wordt beoogd te borgen dat in de onderbouwing / motivering van een omgevingsplanwijziging of BOPA-omgevingsvergunning wordt gemotiveerd hoe wordt omgegaan met de beleidsuitspraken in de catalogus gebiedskenmerken. Klopt dit? Waarom maakt provincie onderscheid in 'normerend' en 'richtinggevend' als beide in acht moeten worden genomen? Wat is het verschil tussen die twee en waarom is dat belangrijk?

➤ De POVO moet hier in meer duidelijkheid geven

- 2) **Instructieregels Werklocaties**, aanpassing art. 4.26a en 4.26b:

T.a.v. art. 26a vallen ons twee zaken op:

Ten eerste vinden we het opvallend dat u hier nog nadrukkelijk en specifiek verwijst naar de oude VNG-handreiking 'Bedrijven en Milieuzonering'. Deze is immers inmiddels opgevolgd door de nieuwe VNG-handreiking 'Activiteiten en Milieuzonering'. In die nieuwe VNG-handreiking is er geen sprake meer van de indeling in milieucategorieën 1 t/m 5 zoals we die al sinds 2001 kennen. In plaats daarvan is er een systematiek van drie categorieën, die alleen betrekking hebben op de aspecten geur en geluid. In de artikelsgewijze toelichting bij art. 4.26a wordt wel genoemd dat de oude VNG-brochure inmiddels is opgevolgd door de nieuwe. Gemeenten gaan de komende jaren in hun omgevingsplan de nieuwe systematiek milieuzonering implementeren.

- Wij zouden graag zien dat provincie in de tekst van art. 4.26a verwijst naar de nieuwe handreiking en de daarin gewijzigde systematiek en niet meer verwijst naar categorie 3 t/m 5.

Ten tweede kunnen wij ons niet vinden in het door u voorschrijven van het verplichte behoud van milieugebruiksruimte voor hogere milieucategorieën (3, 4 en 5). Wij onderschrijven de wens en het belang van behoud van milieugebruiksruimte voor hogere milieucategorieën. Maar de regeling zoals nu voorgesteld beperkt de lokale beleidsvrijheid en belemmert de uitvoering van de gemeentelijke omgevingsvisie en andere beleidsstrategieën, waarin op diverse bedrijventerreinen een transformatie wordt voorzien naar woon- en of (gemengde) woon- werkgebieden met aandacht voor leefkwaliteit, verduurzaming en woningbouw. Ook lezen wij de voorgestelde regeling zo dat u het niet wenselijk acht dat nieuwe bedrijven met lagere milieugebruiksruimte worden toegestaan in gebieden met hogere milieugebruiksruimte.

Dat kan immers tot gevolg hebben dat bestaande bedrijven beperkt worden in hun hogere milieugebruiksruimte. Ook dit uitgangspunt delen wij en daarmee houden wij bij besluitvorming over het faciliteren van nieuwe bedrijvigheid al nadrukkelijk rekening.

- Wij verzoeken u dan ook om art. 4.26a POVO als volgt aan te passen:
 - In het 1^e lid ruimte geven voor lokale beleidsafwegingen en gebiedsgerichte transformaties, zoals vastgelegd in gemeentelijke visies en/of ontwikkelafspraken met de provincie;
 - In het 2^e lid een afwijkingsmogelijkheid op te nemen voor lokaal en regionaal belangrijke ontwikkelingen – zoals de transformatie van verouderde bedrijventerreinen.

T.a.v. art. 4.26b: Zoals het er nu staat kunnen we ons niet vinden in de tekst en ook niet in de geografische begrenzing van het bijbehorende werkingsgebied / aanwijsgebied. Met de huidige redactie en geografische begrenzing van het werkingsgebied mogen we in een groot deel van het Havengebied in Enschede en het Transportcentrum alleen nog maar watergebonden bedrijvigheid mogelijk maken in het omgevingsplan. Dat impliceert dat we veel bestaande bedrijven in het omgevingsplan verplicht moeten 'weg bestemmen' en daarmee gedeeltelijk onder het overgangsrecht brengen. Veel bestaande bedrijven in het Havengebied van Enschede en alle bedrijven op het Transportcentrum zijn momenteel niet watergebonden. Ook dit betekent een aanzienlijke inperking van onze gemeentelijke beleidsvrijheid en belemmert de uitvoering van de gemeentelijke omgevingsvisie en andere beleidsstrategieën, waarin op diverse bedrijventerreinen een transformatie wordt voorzien naar woon- en of (gemengde) woon- werkgebieden met aandacht voor leefkwaliteit, verduurzaming en woningbouw. Ons verzoek is daarom het aanwijsgebied / werkingsgebied 'Watergebonden bedrijvigheid' voor het havengebied van Enschede te schrappen. Wij gaan graag met u in gesprek over de mogelijkheden en locaties binnen ons havengebied voor het stimuleren van meer en nieuwe watergebonden bedrijvigheid.

Het havengebied Twentekanaal-Noord in Hengelo herbergt een aantal (relatief) kleine percelen welke niet gelijk aan het kanaal gelegen zijn. Deze zijn in de praktijk moeilijk te vullen met watergebonden bedrijvigheid. Graag zouden we dan ook in de instructieregels zien opgenomen dat met moverende redenen afgeweken kan worden van de instructieregels.

Aandacht voor nadeelcompensatie / planschade:

Als gevolg van de instructieregels in art. 4.26a en art. 4.26b verwachten wij veel verzoeken om nadeelcompensatie (planschade).

- Wij vinden het onredelijk dat wij die als gemeente voor onze rekening zouden moeten nemen, puur en alleen omdat we een provinciale instructieregel moeten uitvoeren waar we zelf inhoudelijk niet achter staan.

3) Instructieregels Bossenstrategie, aanpassing art. 4.121: Met deze instructieregel beoogt u te borgen dat met provinciale subsidie o.b.v. bossenstrategie gerealiseerde nieuwe bossen planologisch passend worden beschermd. Die bescherming moet zijn gericht op het belang van behoud, herstel en ontwikkeling van natuur- en landschapswaarden. Hierin kunnen wij ons prima vinden. Als onderdeel van die bescherming in het omgevingsplan verplicht u ons tot het opnemen van een kapverbod en daarmee een vergunningplicht voor bomen in die planologisch beschermde bossen. Aan deze verplichting kunnen wij niet voldoen. De betreffende nieuwe bossen worden allemaal buiten het gebied 'bebouwingscontour houtkap' gerealiseerd. Buiten dat gebied bent u zelf bevoegd gezag voor het kappen van bomen. Als gemeente mogen wij op grond van de regels over houtkap in hoofdstuk 11 van het Besluit activiteiten leefomgeving (Bal) in een omgevingsplan geen regels stellen voor het beschermen van bomen op grond van het belang van natuur- en landschapswaarden. Daar heeft u ons recent zelf nadrukkelijk op gewezen tijdens een ambtelijk overleg over onze nieuwe bomenbeschermingsregels. Met een in het omgevingsplan te regelen planologische bescherming, in combinatie met onze nieuwe bomenbeschermingsregels en de provinciale bevoegdheid voor het kappen van houtopstanden buiten de 'bebouwingscontour houtkap', is er voor die nieuw te realiseren bossen voldoende bescherming geborgd.

- Ons verzoek is daarom in art. 4.121 de verplichting voor het opnemen van een kapverbod ter bescherming van het belang van natuur- en landschapswaarden te verwijderen. U kunt een gemeente geen instructies geven voor het beschermen van belangen waarvoor gemeenten wettelijk geen regels mogen stellen.

4) Water en bodem sturend, aanpassing art. 4.13: In artikel 4.13 staan 4 gebieden gedefinieerd. In Enschede zitten we in gebied 4 (zandgrond), maar door de stuwwal zit er ook veel klei en we hebben beekdalén. Wat betekent dit in de benadering van de provincie? Want van een aantal doelen die ze bij dit type gebied nastreven, vragen in Enschede wel enige nuancering en maatwerk.

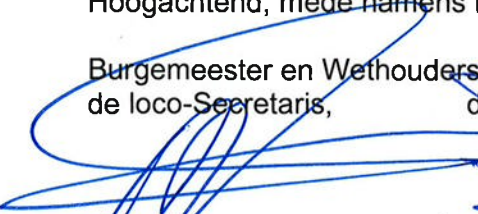
- Ons verzoek is daarom dat provincie art. 4.13, 2^e lid verduidelijkt door daarbij aan te geven dat lokaal maatwerk mogelijk is. Het zal naar verwachting in meerdere gemeenten voorkomen dat lokaal sprake is van meerdere bodemtypen die niet zonder meer passen binnen het regionale gebiedsperspectief voor water en bodem sturend.

Tot slot

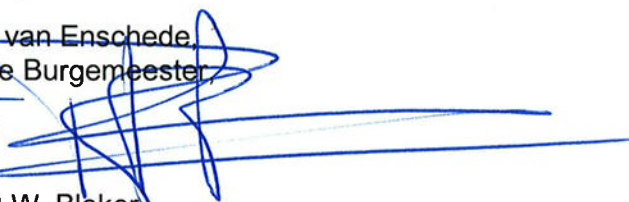
Zoals ook aangegeven in de gezamenlijke zienswijzenbrief van de 5 steden willen wij graag met u zoeken naar de juiste formuleringen van beleid en regels en de juiste positionering van onder andere de redeneerlijn als integraal instrument in de provinciale omgevingsvisie en provinciale omgevingsverordening. Wij gaan dan ook graag met u, samen met Hengelo, daarover in overleg.

Hoogachtend, mede namens Burgemeester en Wethouders van Hengelo,

Burgemeester en Wethouders van Enschede,
de loco-Secretaris, de Burgemeester

E.A. Smit

R.W. Bleker